

NGỰA VÀ CÁC CON VẬT TRANH CÔNG

Tuyển là súc tranh công là cuộc “khẩu chiến” giữa bảy lục súc gồm trâu, chó, ngựa, dê, gà, lợn. Tác giả dân gian đã dựa vào đặt điểm của từng loại vật nuôi trong nhà ấy, dựng lên vở tuồng hải thú vị, đồng thời lại có ý nghĩa giáo dục sâu sắc. Từ chỗ tranh công nhau, so bì, tị nạnh phần nản chủ không được công bằng ” bên trọng bên khinh”, tất cả sáu loài đã nhận ra cái hay, cái tốt của nhau, và ai có việc nấy, đều có ích cho đời.

Xin trích ra đây đoạn ngựa bị trâu và chó nói gièm, sau đó ngựa “tranh luận” trở lại và được chủ phân giải thế nào:

Hai vật đã tương đồng hoan hỉ
Lại cùng nhau từ tạ một lời:
“Như luận trong công nghiệp hai tòi:
Ăn có bữa, lo không có bữa.
Dám thưa người bấu gì giống ngựa
Mà trâu từa lều trại nhọc nhằn?
Ăn cho ăn những cháo đậu xanh
Ở thì ở những tàu lợn gói.
Bữa bữa dạo chơi tắm gội
Ngày ngày chần vó hót mao
Sắm sửa cho chẳng biết chừng nào
Suy tính lại dư trăm dư chục.
Sắm lá vả, sắm yên, sắm lạc (4)
Sắm chơn đứng hàm thiếc, dây cương
Dòi tiền, dòi hậu bao vàng
Thắng đai, dây cương thép bạc.
Gẫm giống ấy:
Nết na giốn giác
Tuy đang khi mọi vẻ nghiêm trang
Trong gia sự nhiều điều ngờ ngác.
Nghề cày bữa, nghe coi lều láo,
Việc bấn sẵn coi cũng ươn tài.
Chủ nuôi không biết chủ là ai
Nhà chẳng biết nhà mà lại.
Đại không ra đại
Khôn chẳng nên khôn
Ngất ngờ như ốc mượn hồn
Nuôi giống ấy làm chi cho rối”.

Ngựa

Ngựa nghe nói, tím gan, nổi phổi
Liên chạy ra hăm hí vang tai:
“Ồ này, này, tao baoi chúng bay
Đổ mặt ai dài bằng mặt ngựa?
Tuy rằng thú, cũng hai giống thú
Thú như tao ai giám phen lê(1)
Tao đã từng đi quán, về quê
Đã nghe trận đánh nam, dẹp bắc.
Mỗi gối nâng phò xã tắc
Mòn lưng cúi đội vương công
Ngày ngày châu chực sần rỗng
Bữa bữa dựa kê loan giá
Ông Cao Tổ năm năm thượng mã
Mới dựng lên cơ nghiệp Lưu gia (2)
Ông Quan Công sáu ải thoát qua (3)
Vi cậy có Thanh Long, Xích Thổ (4)
Đã nhiều thổ ngăn thành, thủ phủ
Lại ghe phen đột pháo, xông tên
Đàng xa xòì ngàn dặm quan sơn
Ngựa phi đệ (5) một giờ liền thẩu.
Các chú đặng ăn no nằm ngủ
Bởi vì ta cần cán, giữ gìn
Khăn khăn lo nhà trị, nước yên
Chốn chốn đặng nông bò lạc nghiệp (6)
Các chú những nằm trong xó bếp
Tài các ngài ở chốn quê mùa
Đừng đừng buông lời nói khật khừ
Bớt bớt thói chê bai giốn giác
Nếu tao chẳng lo trông việc nước
Giặc đến nhà ai để chúng bay ?
Thấy biết một nhà mà chẳng biết mười
Chớ lũng lầy cậy tài cậy thế.
Ngựa nói lâu, ngẫm càng hữu lý
Vậy chủ bèn phân giải một lời:

“Đại tiểu các hiệu kỳ tài
Vô đắc tương tranh nhĩ ngã.”
Trâu với ngựa cùng muôn ba ngã
Mới ra ngoài tử tạ phân nhau.

Chú thích

(1) Phên lê: phân bì

(2) Lưu Bang năm năm cưỡi ngựa đánh dẹp, giành

được thắng lợi, lên làm vua tức là Hán cao Tổ

(3) Quan Vũ đời Tam Quốc, bỏ Tào Tháo về với Lưu Bị, vượt qua năm cửa ải, chém sáu tướng.

(4) Thanh Long, Xích Thố: tên thanh đao và con ngựa của Quan vũ

(5) Phi đệ: chạy nhanh như gió

(6) Nông bộ lạc nghiệp: dân cấy cây yên vui lạc nghiệp.